

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3406

Vragen van de leden **Voordewind** (ChristenUnie) en Groothuizen (D66) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *het bericht «IND wees ultiem verzoek asielzoeker Bahrein af»* (ingezonden 18 december 2019).

Antwoord van Staatssecretaris **Broekers-Knol** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 2 juli 2020). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 1282.

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht «IND wees ultiem verzoek asielzoeker Bahrein af»¹ en het bericht van Vluchtelingenwerk hierover?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat het standaard beleid is om vooraf aan een uitzetting, onderzoek te doen of de uitzetting geen risico's voor de veiligheid van de betreffende asielzoeker kan opleveren? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe vindt dat onderzoek plaats?

Antwoord 2

In mijn antwoord zal ik eerst ingaan op de vraag zelf. Daarna zal ik in algemene zin nader ingaan op het gebruik van landeninformatie in de asielbesluitvorming. Ik vind het belangrijk uw Kamer deze context te verstrekken in het kader van het gedane Inspectieonderzoek en de hierover gestelde vragen.

Een asielzoeker wordt niet eerder uitgezet dan nadat diens asielmotieven zijn beoordeeld. De basis voor de asielbeoordeling zijn de (geloofwaardige) verklaringen van de asielzoeker over zijn individuele omstandigheden en gestelde vrees in zijn land van herkomst. Het is in de besluitvorming op de asielaanvraag -met gebruikmaking van landeninformatie – dat wordt onderzocht of een uitzetting voorzienbaar risico's oplevert.

Het besluit op de asielaanvraag betreft een meeromvattend besluit dat tevens geldt als een terugkeerbesluit. Dit volgt uit de Vreemdelingenwet 2000 en is in de praktijk zo vorm gegeven. Is de asielaanvraag afgewezen en is deze

¹ Nos.nl, 13 december 2019

afwijzing niet in rechte aangevochten of naar aanleiding van een beroep bevestigd door de rechter, dan kan de asielzoeker worden uitgezet. Voorafgaand aan die uitzetting wordt niet nogmaals beoordeeld of een uitzetting leidt tot risico's.

Meent de asielzoeker echter dat sinds de afwijzing sprake is van nieuwe feiten en/of omstandigheden die maken dat van de eerdere beoordeling van het risico bij terugkeer niet meer kan worden uitgegaan, dan ligt het in de rede dat hij een nieuw asielverzoek indient en zich in dat verband beroept op die nieuwe omstandigheden. Doet hij dat, dan worden die omstandigheden beoordeeld en wordt daaromtrent een besluit genomen dat in rechte kan worden aangevochten.

Hieronder zal ik in het algemeen ingaan op de toetsing zoals deze in asielzaken plaatsvindt en de rol die landeninformatie daarbij speelt. Goede landeninformatie is in het algemeen van belang voor de bepaling van het landgebonden asielbeleid en de beslissingen in individuele zaken. Bij de beoordeling in een individuele zaak wordt het asielrelaas gewogen tegen de achtergrond van de algemene politieke, veiligheids- en mensenrechtensituatie in het land van herkomst zoals die volgt uit de landeninformatie. Er zal daarbij echter altijd een weging moeten plaatsvinden of toepassing van landeninformatie nodig is voor een zorgvuldige individuele beoordeling. Zo kan het zijn dat de vreemdeling zijn gestelde vrees bij terugkeer naar zijn land van herkomst reeds op basis van de individuele verklaringen en documentatie aannemelijk heeft gemaakt. Ook zal landeninformatie bij de beoordeling niet – of in mindere mate – noodzakelijk zijn indien de verklaringen van de asielzoeker op zichzelf ongeloofwaardig of onvoldoende zwaarwegend zijn. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken brengt jaarlijks met betrekking tot de belangrijkste landen van herkomst van asielzoekers op mijn verzoek (algemene/thematische) ambtsberichten uit. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is een zeer belangrijke bron van landeninformatie voor het landgebonden beleid en de asielpraktijk. Tussen het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Buitenlandse Zaken bestaan vaste afspraken over de informatievoorziening ten behoeve van de asielpraktijk. Ambtsberichten vormen echter zeker niet de enige bron van informatie bij het bepalen van het asielbeleid en de beslissingen in individuele zaken. In aanvulling hierop gebruiken mijn ministerie en de IND ook steeds actuele informatie van andere gezaghebbende bronnen, zoals rapporten van gouvernementele organisaties en informatie van ngo's, zoals Amnesty International en Human Rights Watch. Voor veel landen van herkomst van asielzoekers, waar minder asielzoekers vandaan komen, geldt dat geen algemeen ambtsbericht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt uitgebracht en dat bij de asielbeslissingen gebruik wordt gemaakt van dergelijke informatie uit andere bronnen. Voor een beperkt aantal landen bestaat ook de mogelijkheid om individueel onderzoek te laten verrichten door de Minister van Buitenlandse Zaken (landinhoudelijk onderzoek). Voor een niet onaanzienlijk aantal landen van herkomst, waaronder ook Bahrein, bestaat deze onderzoeksmogelijkheid echter niet of zijn deze mogelijkheden zeer beperkt.

Vraag 3

Kunt u bevestigen dat de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) geen onderzoek heeft gedaan naar informatie die was ingebracht door de advocaat, waaruit blijkt dat familieleden van politiek activisten in Bahrein problemen kunnen ondervinden? Indien u deze vraag niet kunt beantwoorden, kunt u dan in algemene zin bevestigen dat de IND onderzoek doet naar informatie die door advocaten wordt ingebracht, waaruit blijkt dat familieleden van politiek activisten in Bahrein problemen kunnen ondervinden?

Antwoord 3

Zoals eerder bericht, kan ik niet ingaan op de inhoud van deze specifieke zaak.

Ik kan in algemene zin bevestigen dat informatie die door een gemachtigde wordt ingebracht bij de besluitvorming op asielaanvragen wordt betrokken. Dit geldt ook voor ingebrachte relevante informatie in de hier bedoelde zaak. De door de betrokkene of gemachtigde ingebrachte informatie wordt door de IND vervolgens inhoudelijk gewogen in relatie tot het individuele asieldossier van de vreemdeling. De IND zet in het besluit inhoudelijk uiteen hoe de informatie is betrokken.

Tegen een afwijzende beschikking kan beroep ingesteld worden bij de rechtbank. Indien relevante informatie naar het oordeel van de aanvrager niet of niet afdoende wordt betrokken bij de beoordeling, dan kan dat in rechte worden aangevochten. In beroep wordt door de rechter beoordeeld of de IND zijn standpunt voldoende heeft onderbouwd met landeninformatie en of de IND afdoende heeft gereageerd op de landeninformatie die de vreemdeling zelf heeft ingebracht. In voorkomende gevallen kan dat leiden tot een rechterlijke vernietiging van een besluit wegens motiveringsgebreken.

Vraag 4, 5 en 6

Hoe verklaart u dat de IND nieuw bewijs dat werd aangedragen, over een aanklacht van de Bahreinse autoriteiten tegen de betrokkene, niet in behandeling heeft genomen en betrokken heeft bij het besluit betrokkene alsnog uit te zetten?

Wat is uw reactie op hetgeen het rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid zegt op dit punt?

Gebeurt het vaker dat de IND documenten, die worden aangereikt door advocaten of de asielzoeker zelf, niet meeneemt omdat ze niet vertaald zijn en/of kort voor de uitzetting worden overlegd?

Antwoord 4, 5 en 6

Zoals hiervoor aangegeven, kan ik niet ingaan op de inhoud van deze specifieke zaak.

Bij een eerste aanvraag kan de IND faciliteren in het vertalen van de overgelegde documenten. De situatie zoals die in de hier gestelde vragen wordt beschreven ziet op een opvolgende aanvraag. Bij opvolgende asielaanvragen is het in het algemeen aan de asielzoeker om overgelegde documenten te voorzien van een vertaling. Doet hij dat niet, dan wordt hem een termijn gegeven om die vertaling alsnog te overleggen. Als de asielzoeker aan dat verzoek geen gehoor geeft, dan kan zijn aanvraag buiten behandeling worden gesteld.

Een bijzondere situatie doet zich voor in zaken waarin een opvolgende aanvraag (zeer) kort voor een geplande uitzetting wordt ingediend en pas op dat moment een onvertaald document al dan niet in kopie wordt overgelegd. Deze beoordeling kort voor een voorgenomen uitzetting wordt verricht door het zogenoemde Last Minute Aanvragen-team van de IND (LMA-team).

Indien bij een opvolgende aanvraag en kort voor de uitzetting een onvertaald document wordt ingebracht, is het de verantwoordelijkheid van de betrokkene en/of de gemachtigde om documenten die zijn opvolgende aanvraag zouden ondersteunen vertaald aan te leveren. De ervaring van de IND is ook dat de gemachtigde van de betrokkene doorgaans vertaalde documenten overlegt vóór de uitzetting. Indien een document kort voor het geplande vertrek onvertaald wordt verstrekt, wordt de betrokkene tijdens het gehoor in de gelegenheid gesteld om door middel van een tolk te verklaren wat er in de documenten staat. In combinatie met de antwoorden op de vragen hoe de betrokkene aan de documenten komt, wanneer de documenten zijn ontvangen en waarom hij ze niet eerder heeft overgelegd of heeft laten vertalen, worden de documenten beoordeeld. Tevens wordt betrokken de omstandigheid of sprake is van een origineel document dat op authenticiteit kan worden onderzocht of slechts van een kopie.

Deze te betrekken omstandigheden maken onderdeel uit van de besluitvorming en vloeien voort uit bestendige jurisprudentie.

De Inspectie heeft dit punt (nieuw ingebracht document) in het rapport beschreven, zonder er een conclusie aan te verbinden.

Vraag 7 en 8

Kunt u bevestigen dat de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) in het bezit was van het paspoort van betrokkene en deze weigerde terug te geven, zodat betrokkene niet in staat was zelf terug te keren naar een derde land? Indien u deze vraag niet kunt beantwoorden, kunt u dan in het algemeen toelichten of het gebruikelijk is dat de DT&V het paspoort van een asielzoeker inneemt, indien deze aangeeft vrijwillig te willen vertrekken naar een derde land? Zo ja, wat is daar de reden voor? Zo nee, wat kan een reden zijn dit in sommige gevallen toch te doen?

Erkent u dat het criterium voor terugkeer naar een derde land «gewaarborgde toegang» is en niet «bestendig verblijf»? Kunt u toelichten waarom in dat licht het paspoort niet werd terug gegeven?

Antwoord 7 en 8

Ik kan niet ingaan op deze zaak. In zijn algemeenheid geldt dat de Koninklijke Marechaussee (KMar) of de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) van de politie op grond van artikel 52, eerste lid, van de Vreemdelingenwet het reisdocument inneemt van een vreemdeling die voornemens is om een asielaanvraag in te dienen. In verband met de asielprocedure wordt het reisdocument vervolgens overgedragen aan de IND. De vreemdeling krijgt aan het einde van de asielprocedure het reisdocument terug wanneer de vreemdeling in het bezit gesteld wordt van een verblijfsvergunning. Indien er geen verblijfsvergunning wordt verleend wordt het reisdocument overgedragen aan de DT&V in het kader van het terugkeerproces.

Op het moment dat de vreemdeling Nederland verlaat (zelfstandig dan wel gedwongen) krijgt deze het reisdocument op het moment van daadwerkelijk vertrek terug van de KMar, conform artikel 52, tweede lid, van de Vreemdelingenwet.

Ten overvloede wordt nog opgemerkt dat, indien een vreemdeling van oordeel is dat het reisdocument onrechtmatig wordt vastgehouden, deze op grond van artikel 72, derde lid, van de Vreemdelingenwet bezwaar (en een verzoek om een voorlopige voorziening) kan instellen. Hiertegen staat beroep open bij de rechtbank.

In zijn algemeenheid geldt tevens dat voorafgaand aan gedwongen terugkeer de vreemdeling een zelfstandige vertrektermijn heeft, waarin hij zijn vertrek al dan niet met ondersteuning van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en DT&V kan regelen.

Wanneer betrokkene aangeeft vrijwillig naar een derde land te willen vertrekken kan DT&V de betrokkene doorverwijzen naar de IOM en ondersteunen waar nodig. Daarbij kan de DT&V bijvoorbeeld het paspoort (onder toezicht) ter beschikking stellen wanneer dit noodzakelijk is voor de concrete voorbereiding om vrijwillig te kunnen vertrekken. Het initiatief en de verantwoordelijkheid voor het realiseren van toegang tot een derde land op basis van vrijwillig vertrek ligt altijd bij betrokkene zelf.

Indien de DT&V het vertrek uit Nederland organiseert, dient er altijd sprake te zijn van gewaarborgde toegang. Dit impliceert tevens bestendig verblijf (ook in het geval van vertrek naar een derde land). De DT&V kan immers geen vreemdelingen onder haar verantwoordelijkheid laten vertrekken als verblijf niet of slechts kortstondig is toegestaan. Er moet sprake zijn van duurzame toelating. Zo is bijvoorbeeld het organiseren van vertrek door DT&V op basis van een toeristenvisum geen optie.

Vraag 9

Welke algemene lessen trekt u uit het inspectierapport?

Antwoord 9

Mijn ambtsvoorganger heeft de Inspectie verzocht om dit onderzoek. Dit onderzoek en het rapport is voor mij aanleiding geweest om met de betreffende organisaties te kijken welke algemene lessen we hieruit kunnen trekken. Om eerdergenoemde redenen kan ik echter niet op de inhoud van het rapport ingaan. Voorts verwijs ik u naar mijn brief aan uw Kamer van heden.

Vraag 10

Hoe kijkt u aan tegen de bestuursrechtelijke rechtsbescherming in het vreemdelingenrecht? Ziet u daar kwetsbaarheden? Zo ja, welke en wat gaat u daar aan doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

De rechtsbescherming in het vreemdelingenrecht is in Nederland goed geregeld en deze is in overeenstemming met de Europese asielrichtlijnen, het Vluchtelingenverdrag en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

In het geval van eerste aanvragen van een verblijfsvergunning asiel mag de vreemdeling de uitspraak op het verzoek om een voorlopige voorziening dan wel de uitspraak op het beroep altijd in Nederland afwachten.

In het geval van opvolgende aanvragen is dit eveneens de hoofdregel, maar er zijn een tweetal uitzonderingen op die regel. Eén van de uitzonderingen ziet op opvolgende asielaanvragen die pas kort voor een geplande uitzetting worden ingediend en waarin wordt geoordeeld dat aan de opvolgende aanvraag geen nieuwe elementen of bevindingen ten grondslag zijn gelegd. Doet zo'n uitzondering zich voor, dan kan de asielzoeker zich tot de voorzieningenrechter van de rechtbank of de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wenden door een spoedvoorziening aan te vragen. Om de tijdige indiening van dat rechtsmiddel mogelijk te maken, moet een voorgenomen uitzetting worden aangekondigd. De asielzoeker kan vervolgens, zo nodig bijgestaan door zijn advocaat, de voorzieningenrechter verzoeken om dat verzoek met voorrang te behandelen en op dat verzoek te beslissen of bij wijze van ordemaatregel te bepalen dat hij niet op de voorgenomen datum en tijd mag worden uitgezet.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft over dit nationale systeem van rechtsbescherming geoordeeld dat het niet in strijd is met het verbod van refoulement en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte².

Vraag 11

Hoe verklaart u dat het inspectierapport van september is, terwijl volgens de richtlijnen van de inspectie zelf het rapport uiterlijk zes weken na afronding openbaar gemaakt dient te worden, en in de aanwijzingen van de Minister-President inzake rijksinspecties staat dat de Minister maximaal zes weken de tijd heeft om een beleidsreactie op te stellen?

Antwoord 11

De Inspectie heeft mij het rapport op 26 november 2019 doen toekomen. Ik heb het uw Kamer op 13 december 2019 vertrouwelijk ter inzage aangeboden. Daarmee heb ik destijds voldaan aan de publicatie richtlijnen. Bij mijn brief van 12 februari jl. heb ik u geïnformeerd dat ik de Inspectie aanvullend heb verzocht nadere vertrouwelijke informatie van de Inspectie, die ik in de week daarvoor had ontvangen, te betrekken. Dit gelet op de relevantie voor het onderzoek. Het addendum op het Inspectierapport heb ik vervolgens op 28 mei jl. ontvangen en daarop uw Kamer binnen een week de gelegenheid gegeven dit vertrouwelijk in te zien.

Vraag 12, 13, 14 15 en 16

Op welke grond heeft u besloten het rapport alleen vertrouwelijk aan de Kamer toe te zenden?

Klopt het dat de vader van de heer Ali S. heeft gepleit het inspectierapport openbaar te maken?

Bent u bereid het rapport alsnog openbaar te maken?

Heeft u contact gehad met de familie van de heer Ali S., dan wel zijn advocaat over de vraag naar openbaarmaking? Zo ja, wat waren de adviezen? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid dat alsnog te doen? Bent u bereid hun advies cq oordeel zwaar te laten meewegen?

Wat is de positie van non-governementele mensenrechtenorganisaties over openbaarmaking van het rapport? Zien zij risico's voor de heer al-Sho-waikh? Zo ja, welke? Zo nee, waarom is er dan toch gekozen het rapport vertrouwelijk te houden gezien het feit dat de betrokkene al tot twee keer levenslang is veroordeeld?

Antwoord 12, 13, 14 15 en 16

Ik verwijs u allereerst naar mijn brief aan Uw Kamer van donderdag 2 juli 2020, waarin ik gemotiveerd aangeef waarom ik niet over kan gaan tot openbaarmaking van het rapport

De overheid heeft, zeker in individuele zaken op het terrein van vreemdelingenrecht, een plicht om er zorg voor te dragen dat de belangen en de privacy van een persoon niet worden geschonden. Uit het Vluchtelingenverdrag en

² ABRvS 19 december 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:4358)

de Europese asielrichtlijnen volgt voorts dat dergelijke, in het kader van een asielaanvraag naar voren gebrachte informatie vertrouwelijk is en niet bekend mag geraken bij de autoriteiten van landen van herkomst. Ik heb daarin een eigen verantwoordelijkheid.

Het is mij voorts niet bekend dat de vader van de heer Ali S. heeft gepleit het inspectierapport openbaar te maken. In dat kader wil ik uw Kamer wijzen op de constatering dat de gemachtigde van betrokkene zelf evenmin de keuze heeft gemaakt het rapport, het addendum en eventuele andere stukken openbaar te maken. Een keuze waar ik gezien de belangen alle begrip voor heb.

Vraag 17

Welke diplomatieke stappen gaat u nemen om de heer Ali S. bij te staan?

Antwoord 17

De ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in de Staat Koeweit, mede geaccrediteerd voor het Koninkrijk Bahrein, woont met regelmaat de rechtszittingen in de rechtszaken van betrokkene bij. Het is ook voorgekomen dat op verzoek van Nederland een partnerland met een ambassade in Bahrein namens Nederland rechtszittingen bijwoont, zoals bij de eerste zitting op 8 januari 2019. Het bijwonen van de rechtszittingen geeft aan de Bahreinse autoriteiten een duidelijk signaal dat Nederland het proces nauwlettend volgt en belang hecht aan een eerlijke rechtsgang. Ook wordt dit samen met verdere zorgen omtrent mensenrechten in bilaterale contacten met de Bahreinse autoriteiten overgebracht.

Vraag 18

Bent u bereid zich tot het uiterste in te spannen om de heer Ali S. uit detentie te krijgen en, zolang dat niet is gelukt, er alles aan te doen om zijn detentieomstandigheden te verlichten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 18

Desbetreffend persoon is geen Nederlands staatsburger en komt dus niet in aanmerking voor consulaire bijstand. De Nederlandse ambassade volgt de rechtszaken echter nauwlettend, zoals gesteld in het antwoord op vraag 17. Ook is in recente diplomatieke contacten de zorg omtrent een eerlijk proces en humane behandeling aangekaart. Detentieomstandigheden en de mensenrechtensituatie in het algemeen in Bahrein worden in alle hoogambtelijke, diplomatieke en politieke contacten aan de orde gesteld. Het kabinet blijft zich hiervoor inzetten. Daarnaast heeft de ambassade contact gehad met zowel de familie als advocaat van desbetreffend persoon.

Vraag 19

Kunt u de vragen afzonderlijk beantwoorden en die antwoorden die niet openbaar kunnen worden gemaakt, vertrouwelijk aan de Kamer te doen toekomen?

Antwoord 19

Waar mogelijk heb ik de vragen apart beantwoord.